

liace a integrace je třeba vítat s co největší vstřícností a s přáním, aby energie a autorita přední řešitelky výzkumu prof. E. Gromové nacházela další spolupracovníky a pokračovatele, sdružující se kolem ní jak publikačně, tak na zdařilých konferencích.

Květuše Lepilová

Mladí rusisté v Praze poosmé

Věda nemůže předcházet myšlení. (Jules Verne)

Někdy 3–4 slova jak uzavřená skříňka chovají celý poklad myšlenek. (K. H. Mácha)

Qui non est hodie, eras minus aptus erit. Kdo není připraven dnes, bude zítra méně. (Ovidius)

Dne 6. dubna 2006 uspořádala katedra rusistiky a lingvodidaktiky PedF UK v Praze ve spolupráci s Českou asociací rusistů 8. ročník tradiční celostátní studentské vědecké soutěže-konference v oboru rusistiky.

Vesměs velmi kvalitní příspěvky předneslo patnáct referentů z Brna (FF), Č. Budějovic (PedF), Olomouce (FF), Prahy (PedF) a Ústí nad Labem (PedF). Zastoupeny byly všechny tři typy studia: bakalářské (BS), magisterské (MS) a doktorské (DS). Soutěžilo se v pěti sekcích: lingvistické, translatologické, lingvodidaktické, odborné a literárně-vědné. Příspěvky byly často vyústěním prací bakalářských (BP) či diplomových (DP).

Přivítáním přítomných studentů a jejich učitelů zahájila konferenci vedoucí pořadající katedry paní PhDr. **R. Hříbková**, CSc. Vyjádřila své potěšení nad zvýšeným zájmem o tuto akci a popřála soutěžícím mnoho úspěchů při prezentaci svých prací. S organizačním průběhem soutěže pak účastníky seznámila paní PaedDr. **Z. Liptáková**, Ph.D. Současně oznámila, že předloňské a loňské příspěvky budou letos vydány v jednom sborníku.

Vzhledem k počtu soutěžících byl limit pro vystoupení zkrácen z 20 na 15 min., čemuž se většina účastníků musela pružně přizpůsobit. Každému příspěvku předcházelo přečtení oponentských posudků a po určitém bloku následovala poměrně pestrá diskuse.

Sekce lingvistická

Sekci zahájil **Petr Špičan** (PedF JU, Č. Budějovice, BS, BP) příspěvkem *О различиях в роде между русскими, чешскими и немецкими существительными (на материале специальной лексики)* (op.: Mgr. M. Vágnerová, Ph.D.). Na dataprojektorové prezentaci předvedl rusko-česko-německé srovnání jedenácti skupin (různé kombinace) přejatých internacionálních substantiv podle jejich rodové a sufixální příslušnosti, např. банк (m) – banka (f) – die Bank (f), факультет (m) – fakulta (f) – die Fakultät (f), антибиотик (m) – antibiotikum (n) – das Antibiotikum (n) a mn. j.

Jitka Šochmanová (PedF JU, Č. Budějovice, BS, BP) ve svém vystoupení *О русских прилагательных с префиксом без-/без- и их чешских и немецких эквивалентах* (op.: Mgr. M. Vágnerová, Ph.D.) zmínila nejprve hlavní způsoby tvoření adjektiv v ruštině, češtině a němčině. Poté se soustředila na způsob tvoření prefixací a způsob prefixačně-sufixační, na jejichž základě vznikají zkoumaná ruská adjektiva s předponami без-/без-. Podrobněji je charakterizovala a podala kombinované srovnání sémanticky ekvivalentních

výrazů v uvedených třech jazycích, např. *бесстранный* – *nestranný*, ale: *безналоговый товар* – *zboží osvobozené od daně*, *безотлагательная просьба* – *dringendé Bitte* apod.

Dataprojektorovou prezentací doprovodil svůj příspěvek *Verbonominální spojení MĚT + abstraktum a jejich ekvivalenty v ruštině (z hlediska lingvodidaktického na materiálu českého a ruského publicistického stylu)* (op.: doc. L. Stěpanova, CSc., doc. PhDr. E. Vyslouzilová, CSc.) rovněž Mgr. **Jan Gregor** (FF UP, Olomouc, DS). Stanovil 44 ruských protějšků českého *mit* v daných spojeních, např. *mit strach, vliv, zkušenosti* – *испытывать страх, оказывать влияние, обладать опытом*, a srovnal užívání sloves *mit* a *иметь*.

V referátu *Mluva mládeže v ruštině a češtině* (op.: PhDr. H. Žofková, CSc.) pojednala **Zdeňka Havrliková** (PedF UK, Praha, MS, DP) za použití dataprojektoru o několika skupinách těchto lexikálních jednotek (např. *bomba, supr* – *прикольный*), o systémových vztazích mezi nimi, o způsobech obohacování mluvy mládeže (derivace, skládání, ztracování (v R frekventovanější), sufixální univerbizace), o jazykové hře či o tzv. expresivních homonymech (*jasan* – *jasný*) apod. Praktickým výstupem práce je slovníček 700 ruských (s jejich výkladem) a českých výrazů.

Mgr. **Lucie Junková** (FF UP, Olomouc, DS) se v příspěvku *K ruským zákonným definicím a jejich českým ekvivalentům* (op.: prof. PhDr. H. Flídrová, CSc., doc. PhDr. E. Vyslouzilová, CSc.) zaměřila na problematiku definic, užívaných v ruském a českém právním jazyce k vymezení abstraktních pojmů. Na ruském materiálu (handouty) charakterizovala tyto definice podle struktury syntaktické (např. s přísudkem jmenným se sponou *есть* apod.) a obsahové (např. výčtové definice). Ze srovnání ruských a českých definic mj. vyplynulo, že některé české definice se v ruských právních textech nevyskytují.

Secke translátologická

Zásadnímu aspektu translátologie se věnovala Mgr. **Nad'a Brázdilová** (FF UP, Olomouc, DS) v příspěvku *Pojem ekvivalence v překladačném materiálu českých překladů dramatu Racek A. P. Čechova* (op.: doc. PhDr. Z. Vychodilová, CSc.). Rozebrala pojmy funkční a komunikativní ekvivalence a podělila se o své postřehy ze srovnávací analýzy různých překladačových variant (handouty: Mathesius, Suchařípa, Petrovičová – Neff, Catford) vybraných pasáží uvedeného díla. Uzavřela, že v současném překladačném prostředí přístupů ekvivalence funkční a komunikativní, přičemž první pojem zastřešuje druhý.

Andrea Václavová (PedF UK, Praha, MS, DP) ve svém referátu *Ruské překlady Burgessova románu Clockwork Orange* (op.: PaedDr. A. Hlaváček) analyzovala a porovnávala s využitím barevné dataprojektorové prezentace tři různé varianty zmíněného díla v podání ruských překladačů, např. z hlediska převodu slangu mládeže, ruisismů (za účelem vytvoření nadčasového jazyka) atd. Došla k závěru, že překlad J. Sinělščíkova je nejvíce tvůrčí a ocenila rovněž českou verzi od L. Šenkyřky.

Nabokov – překladač vlastní děl (op.: PaedDr. A. Hlaváček) – tak zněl název vystoupení **Kateřiny Srpové** (PedF UK, Praha, MS, DP). Soutěžící se pokusila tohoto bilingvního autora postihnout netradičním komparativním způsobem: srovnáním Nabokova-spisovatele a Nabokova-překladače svých děl do angličtiny. Tento postup uplatnila na románu *Camera Obscura*, jež Nabokov v překladačném zpracování přejmenoval na *Smích ve tmě*. K. Srpová porovnávala z různých hledisek (např. úloha barev a dalších

motivů, časové údaje aj.) obě verze a vyvodila, že anglická překladová verze je celkově lepší než text původní.

K vyslechnutým příspěvkům se rozvinula zajímavá a přínosná diskuse a současně proběhlo jejich shrnutí a zhodnocení. Porota ve složení PaedDr. **J. Folprechtová**, CSc., PhDr. **R. Hříbková**, CSc., PaedDr. **Z. Liptáková**, Ph.D. a doc. PhDr. **E. Vysloužilová**, CSc. ocenila ve svých komentářích zejména živost, inspirativnost, převažující komparativní přístup, jakož i praktické uplatnění dosažených výsledků.

Soutěž dále pokračovala **sekcemi lingvodidaktickou, odbornou a literárněvědnou.**

První příspěvek **sekce lingvodidaktické**, nazvaný *Výzkum úrovně dovednosti čtení při vyučování ruštině na SŠ* (op.: PaedDr. J. Folprechtová, CSc.), přednesla **Zuzana Čopáková** (PedF UK, Praha, MS, DP). Seznámila přítomné s výsledky svého výzkumu (na čtyřech G a OA). Uvedla například, že žáci více rozumí a soustředí se při tichém čtení a na největší problémy mají s interpretací, vysvětlením či převyprávěním přečteného textu, že často čtou bez přemýšlení o jeho obsahu. Upozornila rovněž na to, že se dnes čtení na školách zanedbává, což má mnoho negativních důsledků. Příspěvek vyvolal širší rozmanitou diskusi.

O jedné dílčí slovní zásobě neboli o lexiku výpočetní techniky pojednala v referátu *Компьютерная лексика русского языка* (op.: PhDr. H. Žofková, CSc.) **Jana Mitrofanovová** (PedF UK, Praha, MS, DP). Připomněla časté přejímání daných výrazů z angličtiny i četnost žargonových výrazů (např. pro slovo *компьютер* existuje dalších deset těchto variant). Dále zmínila některé typické lexikální procesy, např. zkracování (*винчестер – винт*). Praktickým výtečkem práce byl i slovníček rusko-českých „počítačových výrazů“.

V **odborné sekci** zazněly dvě práce, obě v ruštině.

Nejprve se prezentovala **Blanka Polakovičová** (PedF UJEP, Ústí n. L., BS, BP) příspěvkem *Ценовая политика и интернет* (op.: PhDr. J. Celerová, CSc.). Zmínila v něm vnitřní a vnější faktory vytváření cenové politiky, strategie vytváření ceny (hlavní význam má strategie nízkých a vysokých cen). Charakterizovala též internetové aukce (u nás např. www.aukce.cz), jimž se předpovídá velká budoucnost.

Vyhlídkám perspektivního oboru letectví a přiblížení jeho situace v Rusku (*российский авиатром*) věnovala své vystoupení *Перспективы и возможности развития гражданской авиации* (op.: PhDr. J. Celerová, CSc.) **Jitka Poláková** (PedF UJEP, Ústí n. L., BS, BP). Zmínila mj. některé zajímavé údaje. Podle ní startuje na světě každé dvě sekundy jedno letadlo, denně je letadly přepraveno 300 mil. pasažérů a během dalších 20 let se objem letecké přepravy zvětší dvojnásobně.

Sekce literárněvědná

Sekci otevřel **Josef Šaur** (FF MU, Brno, MS) referátem *Josef Holeček a Rusko: nové pohledy* (op.: prof. PhDr. I. Pospíšil, DrSc.). Jednalo se o další vklad do problematiky česko-ruských vztahů, v níž je dnes patrný trend k postupnému přehodnocení a překonání starších šablon a stereotypů. Josef Holeček byl ve své době považován za rusofila, podnikal cesty do Ruska. Soutěžící rozebral Holečkovy názory v jeho dílech a vyvrátil tvrzení, že tento dobrozence 19. století byl antisemitou, jak jej interpretovali jeho současníci.

Jana Bušniaková (PedF UK, Praha, MS, DP) v příspěvku *Sedět v Hamburku* (op.: PhDr. R. Hříbková, CSc.) přiblížila posluchačům původní a současné chápání a výklad Čechovových inscenací v Německu (tři nejoblíbenější hry: *Platonov*, *Ivanov*, *Tři sestry*). Jeho hry se dnes podle ní vyznačují častým experimentováním, přičemž komerční úspěch vede k jejich přeměně ve frašky; tematicky jsou pak v popředí zájmu mezilidské vztahy. Ve druhé části vystoupení se soutěžící zaměřila na interpretaci inscenace *Sitzen in Hamburg*, hry o třech aktech pro čtyři ženy (Irina, Máša, Olga, Nataša).

Soutěž uzavřela Mgr. **Inna Kalita** (PedF UJEP, Ústí n. L., DS) vystoupením *Эволюция понятия народности русской литературы* (op.: PhDr. J. Celerová, CSc.). Objasnila, že pojem lidovosti je převážně pouze teoretický, abstraktní pojem, ideál literárního rázu. Dále pojednala o interferenci rusko-českých výrazů, o francouzsko-ruském bilingvistu v 18.–19. stol., jakož i o významu pojmu v sovětském období. Podle soutěžící má daný pojem v každé epoše jiný význam v závislosti na společenské situaci, sociálních a ekonomických podmínkách. Konstatovala, že starý termín *народность* dnes získává nový obsah a díky slangu směřuje k reálné univerzální existenci.

V následné diskusi zaznělo na adresu vyslechnutých příspěvků a k celkové úrovni jednotlivých vystoupení několik shrnujících závěrů. Paní PhDr. R. Hříbková, CSc. poznamenala, že jednotliví linii soutěžních výkonů byla kombinace poznatků z více oborů, dále česko-ruská komparace, velké zaujetí svým tématem či hluboké znalosti analyzované látky. Zdůraznila, že velkou roli hraje přesvědčivá, živá a zajímavá prezentace svého tématu a ocenila rozmanitost příspěvků a důkladnost jejich zpracování. Vyzdvihla také fakt, že se soutěžící sami aktivně zapojili do vlastního bádání ve zvoleném předmětu zkoumání, o čemž svědčí mj. plánované praktické výstupy některých prací (slovníčky apod.). Paní PaedDr. Z. Liptáková, Ph.D. poděkovala soutěžícím za pečlivou přípravu příspěvků a odpovědný přístup při jejich prezentaci.

Po krátké přestávce PhDr. R. Hříbková, CSc. a PaedDr. J. Folprechtová, CSc. vyhlásily a věcnými cenami odměnily vítěze jednotlivých soutěžních sekcí. V sekci lingvistické zvítězila mezi bakaláři J. Šochmanová, mezi diplomanty a doktorandy obhájil prvenství z předchozích let J. Gregor. V sekci translatologické vyhrála N. Brázdilová, didaktické – Z. Čopáková, odborné – J. Poláková. V sekci literárněvědné se na prvním místě umístili shodně J. Šaur a J. Bušniaková. Pořadatelé soutěže současně pozvali všechny přítomné na ročník příští.

Jak jsme již uvedli, u velké části soutěžících se jednalo o stručně prezentované výsledky bakalářských a diplomových prací. Tomu z odborného hlediska odpovídala i kvalita jednotlivých vystoupení, jak se několikrát uznale vyslovila porota soutěže.

Jestliže jsme v minulě zprávě apelovali na vyšší účast soutěžících (bylo jich devět⁶⁷), pak letošní ročník byl ve srovnání se všemi předcházejícími lety svým početným a kvalitním obsazením rekordní (patnáct referentů). Zvýšila se konkurence i pestrost témat.

Přejme si, aby se počet soutěžících do dalších let ještě rozhojnil a aby byly zastoupeny všechny fakulty s výukou ruského jazyka u nás. Soutěž tak bude ještě věrněji odrážet mj. úroveň reprezentovaných pracovišť.

Jan Gregor

⁶⁷ S organizačním rámcem a náplní 7. ročníku soutěže se lze podrobněji seznámit v předloňské zprávě, otištěné v *Opera slavica* 15, 2005, č. 4, 52–54.